

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	«Історія української літератури (війна та повосння)» нормативний
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр 014.01 Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2021-2022/ 7 семестр / 4 курс
Викладач	Мажара Наталія Сергіївна
Профайл викладача	http://filolog.mdpu.org.ua/sklad-dekanatu-filologichnogo-fakul/kafedra-ukrayinskoyi-i-zarubizhnoyi-lit/sklad-kafedri-ukrayinskoyi-i-zarubizhn/mazhara-nataliya-sergiyivna/
Контактний тел.	097 507 86 75
E-mail:	natalia_mazara@ukr.net
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5741
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереди, згідно з графіком роботи кафедри української і зарубіжної літератури <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького; Zoom (повторювана конференція: ідентифікатор 827 1506 3029, код доступу 012728 – за попереднім погодженням з викладачем)

1. АНОТАЦІЯ

Освітній компонент **«Історія української літератури (війна та повстання)»** є невід'ємним складником системи фахової підготовки вчителів-філологів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти та необхідною складовою вивчення таких філологічних дисциплін, як «Основи теорії літератури», «Історія української літератури з курсовою роботою», «Історія зарубіжної літератури», «Літературознавчий аналіз тексту».

Освітній компонент передбачає розгляд особливостей розвитку української літератури періоду війни та повстання (40-50-х рр. XX ст.), включаючи аналіз основних рушійних чинників українського літературного процесу в середині XX ст. та їх модифікацію, а також ознайомлення здобувачів вищої освіти з художніми творами цього періоду, частина яких вивчається в межах шкільного курсу української літератури. Предметом вивчення є характер літературних напрямів, течій і угруповань; національна специфіка вітчизняної літератури з урахуванням розвитку «літератури діаспори» та «материкової літератури»; ідейно-художня цінність спадщини визначних письменників 40-50-х рр. XX ст. та індивідуальна своєрідність їхньої художньої майстерності. Вивчення освітнього компонента сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти національної свідомості, літературних смаків, естетичних пріоритетів.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою освітнього компонента **«Історія української літератури (війна та повстання)»** є формування у здобувачів вищої освіти глибокого та об'єктивного розуміння основних проблем літературного життя 40-50-х рр. XX ст. в загальному контексті суперечливої епохи, розкриття закономірностей існування і специфіки розвитку антагонічних естетичних явищ в умовах тоталітарного режиму, їх взаємодію в процесі поглибленого аналізу світоглядних основ творчості письменників і всебічного вивчення поезики творів.

Основними завданнями є фахова підготовка майбутніх учителів та формування знань про історію сучасної української літератури, умінь орієнтуватися у художніх процесах історико-культурних епох і відповідних літературних явищах, розбиратися в їх суперечностях, зумовлених як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами, аналізувати досягнення та прорахунки письменників цього часу; набуття знань про творчість видатних українських письменників середини XX ст., умінь і навичок аналізувати їх твори, робити певні узагальнення, простежувати часові, просторові, творчі (ідейні, тематичні, жанрові, стильові тощо) літературні зв'язки; виявляти у межах творчої парадигми окремого автора структуру художньої свідомості, визначати особливості світобачення, стрижневі закономірності авторської образної картини світу, ступінь включення його поезики в загальний культурологічний контекст, у національну та світову традицію.

Після опанування освітнього компонента **«Історія української літератури (війна та повстання)»** здобувачі вищої освіти повинні

- знати: основні тенденції літературного процесу 40-50-х рр. XX ст.; досягнення та прорахунки письменників цього часу; жанрово-стильові та ідейно-художні особливості літератури цього періоду; специфіку розвитку «материкової літератури» та «літератури діаспори»; основні літературно-мистецькі напрями, течії та літературні угруповання середини XX ст.;

- вміти: аналізувати художні тексти з позицій українського менталітету, світогляду автора та формально-змістових особливостей; розуміти літературний процес як цілісну систему, спираючись на принцип історизму, природу взаємодії неповторних письменницьких особистостей і складної суперечливої доби.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

– **ІК.** Здатність розв'язувати складні задачі і практичні проблеми у галузі філологічної освіти, що передбачає застосування певних теорій та методів мовознавчої та літературознавчої, а також педагогічної наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

– **ЗК 4** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

– **ФК 1** Здатність володіти методологічними і теоретичними основами філологічних наук, методик навчання української мови і літератури, базовими знаннями з української мови, теорії та історії української літератури, методик викладання української мови та літератури

– **ФК 2** Здатність використовувати науковий апарат для засвоєння теоретичних основ української мови та літератури, методик викладання української мови та літератури

– **ФК 3** Здатність знаходити, використовувати навчальну й наукову інформацію, у тому числі іншомовну, в галузі філології та методики викладання на паперових та електронних носіях

– **ФК 4** Здатність розуміти природу художньої літератури як мистецтва слова; природу і світ літературно-художнього твору як головного об'єкта літератури; закономірності літературного процесу; функції художньої літератури; найзагальніші принципи та шляхи дослідження як літературного твору, так і літературного процесу

– **ФК 5** Здатність аналізувати тенденції розвитку української літературної творчості, розуміти її філософсько-естетичні основи, особливості літературно-художніх епох, процеси виникнення, становлення й змінності традицій в українській літературі

– **ФК 6** Здатність усвідомлювати національний і загальноєвропейський характер української літератури, зумовленість тематики і художніх особливостей творів суспільно-історичними, суспільно-культурними обставинами, віковими особливостями читачів, об'єктивно поцінювати здобутки української літератури від її найдавніших часів до ХХІ ст., внесок письменників материкової України й діаспори у розвиток української національної ідеї

– **ФК 7** Володіння методологіями, інструментами і проблемами, що відносяться до всіх основних напрямів розвитку зарубіжної літератури від античності до поч. ХХІ ст.; здатність аналізувати тенденції розвитку зарубіжної літературної творчості цього періоду, розуміти її філософсько-естетичні основи, особливості літературно-художніх явищ, процеси виникнення, становлення й змінності традицій у зарубіжній літературі;

– **ФК 9** Здатність аналізувати епічні, драматичні і ліричні тексти в цілісній єдності та в розрізі поглибленого літературознавчого аналізу окремих аспектів

– **ФК 10** Спроможність оцінити комунікативну і / або естетичну значущість художнього тексту; володіння навичками кваліфікованої інтерпретації різноманітних типів текстів, у тому числі й навичками розкривати їх смисл, простежувати зв'язки із культурно-історичним контекстом епохи, враховуючи різні форми і канали передачі й кодування інформації; володіння навичками зіставляти мови культур і демонструвати взаємодію мистецтв та використовувати їх у педагогічній діяльності

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

– **ПРН 1.** Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури.

– **ПРН 2.** Обізнаний із елементами теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації.

– **ПРН 5.** Знає провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.

– **ПРН 13.** Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.

– **ПРН 15.** Володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної культури.

– **ПРН 16.** Розрізняє епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української і зарубіжної літератури, зокрема англомовної, за їх сутнісними характеристиками й у взаємодії.

– **ПРН 17.** Порівнює мовні та літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

– **ПРН 18.** Використовує гуманістичний потенціал української і зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.

– **ПРН 29.** Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	Загальна кількість	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	60	14	16	30

6. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом.
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи.
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання.
- Під час роботи над завданнями неприпустимим є порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. ЛІТЕРАТУРА МАТЕРИКОВОЇ УКРАЇНИ 40-50-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ						
3	Тема 1. Літературний процес в Україні в 40-50-х роках ХХ століття: передумови, основні тенденції, літературні персоналії	Лекція (2 год.) Самостійна робота (1 год.)	основна: [1; 2; 4; 6] додаткова [9; 13-19]	виконання завдань до лекції та завдань самостійної роботи		впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
5	Тема 2. Поезія Другої світової війни	Лекція (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (1 год.)	основна: [2; 8] додаткова [9; 30]	виконання завдань до лекції опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 3. Специфіка жанрової та стильової палітри поезії Миколи Бажана	Самостійна робота (2 год.)	основна: [1-2; 8] додаткова [9]	виконання завдань самостійної роботи		впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 4. Антивоєнна проза як художнє явище	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1-2; 8] додаткова	виконання завдань до лекції та		впродовж першого навчального семестру (перший

			[13; 18-19]	завдань самостійної роботи		періодичний контроль)
4	Тема 5. Парадигма воєнної та повоєнної творчості Олександра Довженка в культурному контексті доби	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1-2; 8] додаткова [28; 29]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
3	Тема 6. Антимілітарні проєкції ранньої прози Олеса Гончара	Семінарське заняття (1 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1-2; 8] додаткова [13; 15-16]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
3	Тема 7. Осягнення драматизму війни та повоєнної дійсності у доробку Юрія Яновського	Семінарське заняття (1 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1-2; 8] додаткова [13; 19]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
3	Тема 8. Здобутки української публіцистики середини ХХ ст.	Лекція (2 год.) Самостійна робота (1 год.)	основна: [1-2; 8]	виконання завдань до лекції та завдань самостійної роботи		впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 9. Українська драматургія періоду тоталітаризму	Самостійна робота (2 год.)	основна: [1-2; 8]	виконання завдань	від 2 до 5 балів	впродовж першого навчального

				самостійної роботи	поточного контролю	семестру (перший періодичний контроль)
3	Тема 10. Майстри сатири і гумору в українській літературі середини ХХ ст.	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (1 год.)	основна: [1-2; 8]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

БЛОК 2.
ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

2	Тема 11. Проблема художньо-стильових пошуків діаспорної літератури: традиції та новаторство	Лекція (1 год.) Самостійна робота (1 год.)	основна: [1; 4; 5]	виконання завдань до лекції та завдань самостійної роботи		впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 12. Мистецький український рух як духовний феномен	Лекція (1 год.) Самостійна робота (1 год.)	основна: [1; 4; 5]	виконання завдань до лекції та завдань самостійної роботи		впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 13. Художнє осмислення протистояння людини та системи в романах Івана Багряного	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1; 4; 5] додаткова [12; 21]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

4	Тема 14. Антитоталітарна проза Уласа Самчука	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1; 4; 5] додаткова [11; 14; 22]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
3	Тема 15. Жанрово-стильові особливості творчої манери Тодося Осьмачки	Семінарське заняття (1 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1; 4; 5] додаткова [30]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
3	Тема 16. Діалектика художніх пошуків Василя Барки	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (1 год.)	основна: [1; 4; 5] додаткова [13; 19]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
3	Тема 17. Інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича	Семінарське заняття (1 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1; 4; 5] додаткова [10]	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
3	Тема 18. Розвиток драматургії та театрального мистецтва у середовищі українського зарубіжжя	Лекція (2 год.) Самостійна робота (1 год.)	основна: [1; 4; 5]	виконання завдань до лекції та самостійної роботи		впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

4	Тема 19. Особливості розвитку української літератури повоєнного періоду	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	основна: [1-2; 4-5]	виконання завдань до лекції та самостійної роботи		впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
---	---	---	------------------------	---	--	---

7.2. СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Лекція № 1. Загальні тенденції розвитку української літератури середини ХХ століття	1. Канони соцреалізму як «основного методу радянського мислення». 2. Ліквідації літературних угруповань. Репресії як засіб боротьби проти української культури. 3. Ідейно-естетичний рівень художніх творів 40-х рр. ХХ ст. 4. Моделі війни в соцреалістичному вимірі літератури.
Лекція № 2. Українська поезія 40-х років ХХ століття	1. Тематика та проблематика поезії Другої світової війни. 2. Жанрово-стильові особливості та оновлення поезії воєнного періоду. 3. Ідейно-естетичний аналіз текстів українських письменників.
Лекція № 3. Проза Другої світової війни	1. Мала проза воєнного періоду. 2. Тематика, проблематика та жанрове розмаїття повістей та романів. 3. Кіноповісті Олександра Довженка як типовий вияв українського національного мистецтва.
Лекція № 4. Здобутки української публіцистики середини ХХ століття	1. Національно-світоглядні орієнтири воєнної публіцистики. 2. Історичний і політичний контекст публіцистики Олександра Довженка. 3. Боротьба проти більшовизму в працях Івана Багряного. 4. Публіцистика й есеїстика Євгена Маланюка.
Лекція № 5. Література української діаспори середини ХХ століття	1. «Хвилі» української еміграції. 2. Загальний огляд літературного процесу «третьої хвилі». 3. Тематичні обрії прози української поезії 4. Проблема стильових пошуків діаспорної прози: традиції та новаторство. 5. Мистецький український рух як духовний феномен
Лекція № 6. Розвиток драматургії та театрального мистецтва у середовищі українського зарубіжжя	1. Основні тенденції розвитку драматургії 2. Тематика театральної творчості українських емігрантів. 3. Модерна філософська драма та її особливості.
Лекція № 7. Особливості розвитку української літератури повоєнного періоду	1. Тематика, проблематика та основні мотиви художніх творів 50-х рр. 2. Втручання керівних органів у творчий процес як негативний чинник розвитку

	українських письменства. 3. Поетика повоєнної поезії. 4. Жанрово-стильові особливості прози.
--	--

7.3 СХЕМА КУРСУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Мілітарність і духовна наснаженість української поезії часів війни	1. Мобілізаційний статус літератури як передумова ключової позиції поезії в літературі 40-х років XX століття. 2. Образ матері та України в поезіях Максима Рильського «Мандрівка в молодість», «Слово про рідну матір». 3. Загальний огляд творчого доробку Володимира Сосюри періоду війни. 4. Аспекти героїзму, осмислення трагізму поневоленого народу та його здатність до опору в поемі Андрія Малишка «Прометей». 5. Розвиток жанру поеми у 40-х роках XX століття: Павло Тичина «Похорон друга», Микола Бажан «Данило Галицький», Володимир Сосюра «Мій син»
Специфіка жанрової та стильової палітри поезії Миколи Бажана періоду Другої Світової війни	1. Загальний огляд життєвого шляху М.П.Бажана. 2. Дихотомія творчого доробку поета: боротьба соцреалізму з авангардизмом. 3. Основні мотиви воєнної лірики митця. 4. Специфіка поем М.Бажана. Незавершена поема «Сліпці».
Воєнна творчість Олександра Довженка	1. Загальний огляд життєвого та творчого шляху митця. 2. Антивоєнна новелістика. Новели «Воля до життя» та «Стій, смерть, зупинись!» 3. Історична доля української нації в кіноповісті «Україна в огні». 4. О. Довженко про жінку на війні: проблема зради і патріотизму. 5. Воєнна публіцистика О. Довженка: «До зброї!», «Душа народу не подолана!», «Нічим нас не візьмеш», «Я бачу перемогу», «Батьківщина наказує». 6. Народно-поетичні образи в кіноповісті «Повість полум'яних літ». 7. Антропоморфний світ кіноповісті «Зачарована Десна». 8. Таємничий приватний вимір «Щоденника» Олександра Довженка.
Антимілітарні проєкції ранньої прози Олеся Гончара	1. Життєві колізії митця. 2. Стильові константи романтичного письма в романістиці Олеся Гончара. 3. Бінарна опозиція «війна – мир» у новелах «Модри камень», «За мить щастя».

	<p>4. Лірико-емоційна «документальність» трилогії «Прапороносці».</p> <p>5. Система образів символів в художній тканині роману «Людина і зброя».</p>
Осягнення драматизму війни та повоєнної дійсності у доробку Юрія Яновського	<p>1. Загальний огляд життєвого шляху митця.</p> <p>2. Особливості творчої манери Ю.Яновського. Оптимістичні візії автора.</p> <p>3. Поетикальні особливості роману «Жива вода» (1947):</p> <p>3.1. Історія написання роману.</p> <p>3.2. Деформація духовного життя в Україні у повоєнну добу.</p> <p>3.3. Система образів, образів-символів та антропонімічна система роману.</p>
Українська драматургія 40-х рр. ХХ ст.	<p>1. Драматургія періоду Другої світової війни в парадигмі масової культури епохи.</p> <p>2. Більшовицьке трактування образів-характерів у драмі Олександра Корнійчука «Фронт» у контексті канонічної соцреалістичної літератури.</p> <p>3. Жанрово-стильові особливості драми Івана Кочерги «Ярослав Мудрий».</p> <p>4. Юрій Яновський – драматург: родинна драма «Дочка прокурора».</p>
Загальні тенденції розвитку гумору та сатири в літературі середини ХХ ст.	<p>1. Соцреалістична інтерпретація сутності та художньої функції сатиричного сміху.</p> <p>2. Гумор і сатира на сторінках журналу «Перець».</p> <p>3. Трагізм життєвого та творчого шляху Остапа Вишні (Павла Губенка).</p> <p>4. Жанрові ознаки усмішок та її різновиди: усмішка-пародія, усмішка-жанр, усмішка-нарис, усмішка-мініатюра, усмішка-реп'яшок тощо.</p> <p>5. Тема війни та повоєння в усмішках Остапа Вишні: «Зенітка», «Бліцкриг», «Географія».</p>
Художнє осмислення протистояння людини та системи в романах Івана Багряного	<p>1. Драматизм долі митця.</p> <p>2. Екзистенційні пошуки людини в романі «Людина біжить над прірвою».</p> <p>3. Художній світ роману «Тигролови»: специфіка жанру, образна система, хронотоп, символіка.</p> <p>4. Проблема «політичного та духовного терору» в романі «Сад Гетсиманський».</p>
Антитоталітарна проза Уласа Самчука	<p>1. Загальний огляд життєвого шляху.</p> <p>2. Національні особливості художнього світу Уласа Самчука.</p> <p>3. Улас Самчук і Нобелівська премія.</p> <p>4. Публіцистика митця. Стаття «Нарід чи чернь?»</p> <p>4. Відображення національно-визвольної боротьби українського народу в романі «Чого не гоїть вогонь»: жанрова своєрідність, образи-характери, сюжетні лінії.</p>

Жанрово-стильові особливості творчої манери Тодося Осьмачки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Трагізм життя митця. 2. Загальна характеристика творчої манери. 3. Специфіка повісті «Старший боярин»: реалістичний та умовно-символічний плани; часопростір, антитетичне зображення буття у творі; міфопоетика, екзистенційні мотиви; особливості архітектоніки образу України. 4. Стильова поетика та автобіографізм поеми «Поет». 5. Відтворення сталінських репресій в повісті «Ротонда душогубців».
Діалектика художніх пошуків Василя Барки	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальний огляд життєвого та творчого шляху. 2. Християнська парадигма авторської картини радянського суспільства в романі «Рай». 3. Художня візія тоталітаризму в романі «Жовтий князь». 4. Тематичне розмаїття поезії митця. Збірки «Апостоли», «Білий світ», «Океан», «Псалом голубиноного поля».
Інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича	<ol style="list-style-type: none"> 1. Біографічні відомості. 2. Загальна характеристика творчості митця. 3. Поетикальні виміри роману «Доктор Серафікус»: жанрові особливості, широта проблематики, психологізм, урбанізм. 4. Політичний вимір доби в романі «Без ґрунту». 5. Деструкція як художній прийом у повісті «Дівчина з ведмедиком».
Українська драматургія 1954-1960 рр.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Причини занепаду української драматургії в другій половині 50-х рр. 2. Теорія «безконфліктності» та її сутність. 3. Криза літературного роду. 4. Ідейно-естетичний аналіз драм Миколи Зарудного «На крутих берегах», «Ніч і полум'я», «Якщо ти любиш?»

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Література та літературознавство 40-50-х років ХХ століття	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вихід у світ «Нарису історії української літератури» (1945). 2. Нищівна критика «Нарису...» в постанові ЦК КП(б) у 1946 р. 3. Регламентація академічного літературознавства ідеологічними приписами.

Поезія Другої світової війни	1. Охарактеризуйте поняття «фронтowa муза». 2. Інтерпретація образу України в поезії Володимира Сосюри воєнного часу. 3. Військово-патріотичний пафос збірки Миколи Бажана «Сталінградський зошит».
Поема як популярний жанр у літературі воєнного періоду	1. Проекція давнини на сучасність в поемі «Данило Галицький». 2. Жанрово-стильові особливості поеми Павла Тичини «Похорон друга». 3. Образи-символи в поемі Максима Рильського «Жага».
Олександр Довженко – драматург	1. Поетикальні особливості драматичної поеми «Потомки запорожців» (1943) та п'єси «Життя в цвіті» (1948).
Утвердження ліризму як стильової тенденції української прози середини ХХ століття	1. Аналіз повісті Олеса Гончара «Щоб світився вогник» та новел «Соняшники», «Чарикомиші».
Творчість Івана Кочерги воєнних і повоєнних літ	1. Схарактеризуйте внесок Івана Кочерги у розвиток українського театру.
Сатира і гумор в українській літературі середини ХХ століття	1. Засоби комічного у творах Остапа Вишні, Федора Маківчука, Олександра Ковіньки. 2. Сатиричне спрямування поеми Юрія Клена «Попіл імперії».
Проблема художньо-стильових пошуків діаспорної літератури та літературознавства	1. Поняття «велика література» у трактуванні Уласа Самчука та Івана Багряного. 2. Особливості «національно-органічного стилю» за Юрієм Шерехом (Шевельовим). 3. Критика «національно-органічного стилю» Володимиром Державиним. 4. Модерністські пошуки письменників «Планети Ді-Пі».
Іван Багряний – драматург	1. Композиція комедії «Генерал». 2. Образи-гіперболи в комедії «Генерал».
Специфіка творчого світобачення Уласа Самчука	1. Роман-тетралогія «Волинь» – епопея трагічної селянської долі в Україні. 2. Проблемно-тематичний зміст і художні особливості трилогії «Ост». 3. Зображення долі українських емігрантів у романі «На твердій землі».
Проблемно-тематичний і стильовий аналіз поезії Тодося Осьмачки	1. Зробіть письмовий цілісний аналіз однієї з поезій Тодося Осьмачки (на ваш вибір) – збірки «Круча», «Скитські вогні», «Клекіт», «Сучасникам»).
Об'єднання українських письменників в еміграції «Слово»	1. Роль «Слова» в організації літературного життя українського зарубіжжя. 2. Склад літературного об'єднання та програма його діяльності.

Творча спадщина Віктора Петрова-Домонтовича	1. Інтертекст у прозі митця. 2. Провокація як засіб інтриги в повісті «Доктор Серафікус»
Особливості розвитку української літератури повоєнного періоду (50-ті рр. XX ст.)	1. Естетичне новаторство в поезії Андрія Малишка та Дмитра Павличка. 2. Діалектика художнього пошуку Олеса Гончара та Михайла Стельмаха. 3. Функція РОЛІТів.

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Перелік тем, які будуть включені для оцінювання результатів навчання на певному етапі проведення контролю, відповідає блокам програми освітнього компонента.

Методи: тематична лекція, міні-лекція, семінар-дискусія, семінар-розгорнута бесіда, кейс-технології, технології візуалізації навчального матеріалу (скрайбінг, інтелект-карта), пошуково-дослідницькі проекти.

Форми контролю: усна та письмова, у тому числі: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, тестовий контроль, презентації, виконання творчих індивідуальних завдань під час практичних занять, проведення поточного контролю, контролю виконання завдань самостійної роботи, періодичного контролю (перша та друга контрольні точки), оцінювання підсумкового (семестрового) контролю.

9. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького <https://drive.google.com/file/d/1HWL9vuhcizztkaC6wgF-zXhr43uGR1W0/view> та Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького <https://drive.google.com/file/d/1BDRNtAJupqmHkldtICJTkVl-LNTIjWRX/view>.

Загальна система оцінювання курсу	<p>За семестр проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача на семінарських заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності здобувача на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) здобувачем</p>
--	--

	<p>отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Здобувач вищої освіти має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є залік. Загальний рейтинг складається з суми балів, отриманих за дві контрольні точки.</p>
Семінарські заняття	<p>«5» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно оперує літературознавчою термінологією. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки й узагальнення, вільно оперувати літературними фактами та відомостями.</p> <p>«4» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно визначає більшість літературознавчих термінів. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі не суттєві помилки, формувати висновки й узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно визначає половину літературознавчих понять і термінів. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно називає лише окремі літературознавчі поняття і терміни. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача до підсумкового контролю.</p>

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гундорова Т. Соцреалізм: ідеологічний кітч. Київ: Факт, 2008. С. 166-219.

2. Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст.: навч. посіб. : у 3-т. Том 1.: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів/за ред. В.І. Кузьменка. К.: Академвидав, 2013. 588с.
3. Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст.: навч. посіб. : у 3-т. Том 2.: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів/за ред. В.І. Кузьменка. К.: Академвидав, 2014. 532
4. Ксьонзик Н. Класицизм і соцреалізм: теоретичні дослідження. К.: Смолоскип, 2020. 312с.
5. Скорина Л. Література та літературознавство української діаспори: курс лекцій. Черкаси: Брама; Україна, 2005. 383 с.
6. Українська літературна критика ХХ століття: антологія у 2-х т. / наук. редактор В. Дончик. К.: Наукова думка, 2015. Т. 1. 717 с.
7. Українська літературна критика ХХ століття: антологія у 2-х т. / наук. редактор В. Дончик. К.: Наукова думка, 2016. Т. 2. 678 с.
8. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації : монографія. Ніжин : ТОФ «Гідромакс», 2009. 367с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

9. Агєєва В. Тексти з подвійним дном, або психоаналіз соцреалізму. *Кур'єр Кривбасу*. 2009. № 230-231. С. 319-333.
10. Агєєва В. Поетика парадокса: Інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича. К.: Факт, 2006. 447 с.
11. Василенко В. Між хутором і світом: трикнижжя «Ost» Уласа Самчука. *Слово і час*. 2020. № 1. С. 3-27.
12. Гажа Т. «Нас не зітруть із рубрики!»: Іван Багряний у спогадах сучасників. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Сер. Філологія. 2006. № 742. Вип. 48. С. 188-196.
13. Гнатюк О. Між літературою і політикою: есеї та інтермедії. К.: Дух і літера, 2012. 366 с.
14. Гром'як Р. Розпросторення духовного світу Уласа Самчука (Від трилогії «Волинь» до трилогії «Ost»). Орієнтації. Розмисли. Дискурси. 1997-2007. Тернопіль : Джура, 2007. С. 248-267.
15. Дзюба І. Література – це все, що написано талановито. З криниці літ : у 3 т. К.: «Києво-Могилянська академія». 2006. Т. 2. С. 613-628.
16. Дроздовський Д. Вивчення екзистенціалізму: компаративний аспект. На матеріалі новел «За мить щастя» та «Залізний острів» Олеся Гончара. *Дивослово*. 2012. № 9. С. 28-33.
17. Забужко О. Синдром Галілея: кілька зауваг до психології митця соцреалізму. Хроніки від Фортінбраса : Вибрана есеїстика. 3-тє вид., доповн. К.: Факт, 2006. С. 51-59.
18. Зборовська Н.В. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури. Монографія. К.: Академвидав, 2006. 504 с.
19. Ковалів Ю. «Соцреалізм» – глухий кут історії літератури. *Слово і час*. 2009. № 4. С. 27-42.
20. Колошук Н. Іван Багряний: домінанти творчості та проблеми вивчення: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. 121 с.
21. Луцій С. Романи Івана Багряного «Тигролови» та «Сад Гетсиманський»: за архівними матеріалами Юрія Лавріненка. *Слово і Час*. 2006. № 10. С. 21-31.
22. Луцій С. Роман У. Самчука «Марія»: епістолярна історія видань та перекладів. *Слово і Час*. 2014. № 9. С. 69-81.
23. Луцій С. Романистика української діаспори 1940-х-1980-х років у контексті розвитку європейського та американського роману. *Слово і Час*. 2017. № 4. С. 54-66.

24. Марко В. Новели Олеся Гончара «Модри Камень» і «За мить щастя»: концептуальні коди. *Дивослово*. 2009. №12. С. 44-47.
25. Матющенко А. Романтик у лабетах залізної доби. Шлях драматурга Івана Кочерги до його шедеврів «Свіччине весілля» та «Майстри часу». *Дивослово*. 2010. № 12. С. 48-51.
26. Плетенчук Н.С. Поетика світомислення Уласа Самчука: автореф. дис... канд. філол. наук за спец. 10.01.01 українська література. Прикарпатський університет ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2002. 20 с.
27. Працьовитий В. Відтворення глибинної стихії української душі у романі «Чого не гоїть огонь» Уласа Самчука. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*: серія літературознавство / за ред. докт. філол. наук, проф. М. П. Ткачука. Тернопіль: ТНПУ, 2015. С.3-14.
28. Тримбач С. Довженко без гриму. К.: Видавничий дім «Комора», 2014. 235 с.
29. Тримбач С. Олександр Довженко: Загибель богів. Ідентифікація автора в національному часо-просторі. Вінниця, 2007. 800 с.
30. Слабошпицький М. Поет із пекла (Тодось Осмачка). К., 2003. 368 с.
31. Хархун В. Концепти тоталітарної онтології (на матеріалі драматургії Олександра Корнійчука). *Слово і Час*. 2007. № 12. С. 48-59.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

32. Бібліотека діаспори Літературознавство. URL : <http://diasporiana.org.ua/category/literaturoznavstvo/>
33. Бібліотека українських підручників. URL : <http://pidruchniki.ws/>
34. Віртуальний підручник з української літератури. URL : <http://eureka.ucoz.ua/index/0-29>
35. Електронна бібліотека української літератури. URL : <http://ukrlib.com>
- 36.
37. Національна бібліотека України імені В. В. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>
38. Онлайн-бібліотека аудіокниг. URL : <https://sluhay.com.ua>
39. Публічна електронна бібліотека української художньої літератури. URL : <http://ukrlit.vn.ua>
40. Тека творів. Читиво. URL : <http://chtyvo.org.ua/genre/khudozhnia/books>
41. Exlibris : українська електронна бібліотека. Історія, публіцистика, художня література. URL : <http://exlibris.org.ua>
42. Ukrlib. Книги журнали статті. URL : <http://www.ukrlib.com/>
43. UA Zone. Бібліотека української поезії. URL : <http://poetyka.uazone.net>